

ГІСТАРЫЧНАЯ ПАЛІТЫКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФАРМІРАВАННЯ ГРАМАДЗЯНСКАСЦІ

Як гэта звычайна бывае з адносна новымі з'явамі, гістарычную палітыку не так проста выразна апісаць за адсутнасцю эмпірычнага вопыту даследавання праблемы. Тым больш што шэраг яе механізмаў і задач, як правіла, свядома ўтойваюцца.

Развіццё інтэнсіўных міжэтнічных узаемадзеянняў і характэрных для глабалізацыі тэндэнцый, якія сёння назіраюцца ў большасці краін сусвету, прывялі да паўсюднага фарміравання полікультурных шматнацыянальных рэгіёнаў, дзе дзеля мірнага суіснавання мясцовых і немясцовых нацый выкарыстоўваецца паняцце «грамадзянская ідэнтычнасць» замест «нацыянальная ідэнтычнасць», шырокае распаўсюджванне атрымоўваюць палітэксналагічныя сродкі фарміравання грамадзянскасці і патрыятызму — «пэўны набор практык, з дапамогай якіх асобныя палітычныя сілы імкнуча зацвердзіць пэўныя інтэрпрэтацыі гістарычных падзей як дамінуючыя» [1, с. 6].

Іншымі словамі, выкарыстоўваючы адміністрацыйныя і фінансавыя магчымасці дзяржавы, тыя палітычныя сілы, якія знаходзяцца ва ўладзе, ажыццяўляюць ідэалагічную індактрынацыю грамадства ў сферы гістарычнай свядомасці і калектыўнай памяці. Гаворка ідзе пра такія гістарычныя падзеі і працэсы, па якіх у грамадстве няма кансэнсусу, якія з'яўляюцца прадметам дыскусіі.

Так, прыхільнікі гістарычнай палітыкі ў Польшчы з яе дапамогай змагаліся з палітычнымі канкурэнтамі за права братоў Качыньскіх лічыцца адзінымі нашчадкамі руху «Салідарнасць» [2, с. 43].

Прапанаваныя прэзідэнтам Украіны В. А. Юшчанкам падчас кіравання краінай трактоўкі гісторыі Украінскай паўстанцкай арміі і голаду 1932–1933 гг. служылі ідэалагічнай апорай у яго барацьбе з апазіцыяй і дапамагалі зацвердзіць такую канцэпцыю ўкраінскай нацыі, якая б адпавядала поглядам і мэтам дзеючага прэзідэнта і яго палітычных саюзнікаў [3].

У якасці найбольш яскравага прыкладу для Расійскай Федэрацыі неабходна згадаць так званы культ Перамогі. Паводле апытанняў на скрыжаванні 1980–1990-х гг. вайна была самай галоўнай падзеяй XX ст. Паказчыкі такіх адносін з цягам часу толькі раслі, апошнія аналагічныя апытанні паказваюць, што большая частка насельніцтва лічыць вайну 1941–1945 гг. важнай падзеяй не толькі ў айчыннай, але і ў сусветнай гісторыі, а перамогу ў ёй — законнай падставай для нацыянальнага гонару і нават пачуцця перавагі над іншымі ці нацыянальнай асобнасці, выключнасці [4].

Аднак, фарміраванне грамадзянскасці на падставе такой канцэпцыі прывітога патрыятызму мае занадта хісткаю аснову, бо абапіраецца на ілюзіі. Асноўная праблема, якая закранае грамадствы, якія існуюць у межах палітычных сістэм, здольных манапалізаваць трактоўку гістарычных падзей, — нежаданне (немагчымасць) успры-

маць рэчаіснасць ва ўсёй яе складанасці. А менавіта разуменне і аналіз гэтай складанасці дазваляюць супрацьстаяць з'яўленню ўсё новых і новых ілюзій, у тым ліку звернутых у мінулае.

Адэкватнай рэакцыяй на такую сітуацыю могуць паслужыць намаганні грамадзянскай супольнасці па пашырэнні інфармацыйнага поля і стварэнні больш сучаснай гістарычнай літаратуры як навуковага, так і навукова-папулярнага кірунку.

Літаратура

1. Миллер, А. И. Россия: власть и история / А. И. Миллер // Pro et Contra. — 2009. — № 3(4).

2. Траба, Р. Польские споры об истории в XXI веке [Электронный ресурс] / Р. Траба // Московский центр Карнеги. — Режим доступа: http://carnegieendowment.org/files/ProEtContra_3.2009_all_screen.pdf. — Дата доступа: 20.02.2017.

3. Wojciechowski, M. Polityka historyczna. Wariant kozacki [Электронный ресурс] / М. Wojciechowski // Gazeta Wyborcza. — Режим доступа: <http://wyborcza.pl/1,75399,3574215.html?disableRedirects=true>. — Дата доступа: 20.02.2017.

4. Социологический опрос, характеризующий представления россиян о Великой Отечественной войне 1941–1945 гг. [Электронный ресурс] // РАНХиГС. — Режим доступа: <http://www.ranepa.ru/sociologicheskij-opros-harakterizuyushhij-predstavleniya-rossiyan-o-velikoj-otechestvennoj-vojne-19411945-gg>. — Дата доступа: 20.02.2017.

Д. А. Цаник
БГЭУ

ПАТРИОТИЗМ: ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОСТЬ

Такое явление, как патриотизм (греч. *Patris* — Родина, Отечество), имеет достаточно глубокие исторические корни: к нему обращались и древнегреческие философы Демокрит, Платон, Сократ, и многие другие. Для них патриот выступает в качестве идеального гражданина, который уважает и соблюдает законы полиса, а также готов защищать свою Родину. На данном этапе можно говорить о совпадении границ понятий патриотизма и гражданственности. Их размежевание пройдет через несколько веков.

В первую очередь изменение в соотношении данных понятий будет вызвано процессами социально-экономического характера, этапами модернизации и созданием национальных государств. Патриотизм заключается в защите местных интересов, уважении традиций и почитании истории, ключевое слово здесь «местный», т.е. патриотизм — локальное понятие, которое выражает привязанность к определенной территории. Но у территории, а точнее у границ, есть свойство меняться. Как правило, административные границы постоянно находились в движении, происходили переходы и обмены землями, и чувство локальности давало возможность защититься от внешних изменений. Именно это мешало построению национального государства,